

XVIII. századi magyar egyházzenei művek újra-bemutatója – IX.

Örvendetesen folytatódik az *Erdődy Kamarazenekar és Kórus* (koncertmester: *Szefcsik Zsolt*) sorozata (szerkesztő: *Farkas Zoltán*) Pest-Buda barokk templomaiban.

A vízivárosi (Fő utcai) kapucinus templomban 1997 május 10-én elhangzott *Ignaz Kunath* —életrajzát lásd: *Magyar Egyházzene II* (1994/1995) 249— *Magnificat*-ja (1744) és *Anton Zimmermann* (1741–1781) —életrajzát lásd: *Magyar Egyházzene II* (1994/1995) 119— *Missa solemnis*-e („*Szent Cecilia-mise*”, 1779).

Vezényelt: *Tardy László*, közreműködött *Bodrogi Éva* (szoprán), *Gémes Katalin* (alt), *Kéringér László* (tenor) és *Jekl László* (basszus). Orgonált: *Gyöngyösi Levente*.

A templomról *Sajó Tamás* tartott művészettörténeti előadást.

A következőkben *Farkas Zoltán* műsortemertetéséből idézünk.

Kunath Magnificat-ja korát meghazudtoló módon mellőzi az imitációs szerkezetet, a fúgákat. A kontrapunktikus írásmódot leginkább a két hegedűszólam rövid lélegzetű motívumaiból építkező felelgetései képviselik. Ez az egyszerű, éneklő dallamosság, mely az érett barokk és az érett klasszika közötti korszak tipikus hangja, a szólótételekben érvényesül a legelőnyösebben, melyekben az énekhang és a hegedűk váltakozása teremt üde hangulatot. A zeneszerző hét rövid tételre osztja Mária hálaénekének szövegét, melynek egyes szavait olykor zenei eszközökkel illusztrálja. Például az „*esurientes*” (az éhezőket) kifejezést hosszan tartott akkordok hordozzák, s a gyors kórusdeklamáció csak az „*implevit bonis*” (töltött meg javakkal)

szavakra áll helyre. A mű hangulatára mi sem jellemzőbb, mint a 3/8-os metrumú, táncos lüktetésű Amen-zárótétel, melyben a szopránszóló virtuóz koloratúrái tagolják a kórusszakaszokat.

Anton Zimmermann C-dúr Missa Solemnise (*Missa S. Caeciliae*) valószínűleg azonos azzal az ünnepi misével, amelynek előadásáról a *Pressburger Zeitung* 1779. november 24-i száma tudósított. A mű régies vonása, hogy előadó-apparátusa mellőzi a fafűvös hangszereket: a két hegedű és a basso continuo mellett mindössze két trombitaszólamot ír elő a zeneszerző. Az orgona ugyanakkor igen fontos szerehez jut: lévén a mű egyetlen szólóhangszere. A *Kyrie* és a *Gloria* kórusrészeiben virtuóz futamaival, harmóniakitöltő figuráival inkább csak szín-elemként van jelen, a *Benedictus* tételben viszont, amelyet szoprán szóló énekel s amely a mise stílusában legérettebb rétegéhez tartozik, fontos tematikus szerepet is kap.

A mise ünnepi jellegének megfelelően a *Kyriét* hosszú lassú bevezetés nyitja, mely a szűkített akkordok felbontásaival illetve moll hangnemek érintése által elsősorban harmóniailag érdekes. Az egész kompozícióra érvényes, hogy a zeneszerzői invenció elsősorban a harmóniai területen érvényesül, mintsem a tematikában vagy a ritmikában. A *Kyrie*-kórusok —a misekomponálás szabályainak megfelelően— szólóhangokra írt, moll hangnemű *Christét* kereteznek. A *Gloria* tételben figyelemre méltó a *Quoniam* szakasz virtuóz, szinte hangszerszerűen kezelt tenorszólója. A másik hosszú szövegű mi-

setételben, a Credoban a zenei egység megteremtésére a zeneszerző az úgynevezett „Credo-misék” eljárását alkalmazza: a Credo-szöveget refrénként használva visszaidézi a hitvallás egyes gondolati egységei elején. A Credo-motívum motószzerűségét az unisono kórus is aláhúzza. Ez az egységesítő elv a tétel középrészéig, az Et incarnatus est szakaszig érvényesül, mely a tradíciókhoz híven egy c-moll Adagio. A Krisztus földi életének mélypontjára utaló szövegrésznel (et se-

pultus est — eltemetteték) elhallgat a hangszeres kíséret. Az Et resurrexit zárószakaszban egy másik mottó tölt be a Credo-motívumhoz hasonló szerepet. A mise egyetlen fűgája a Credo-t záró Amen. Ugyanakkor a Sanctust ellenpontos hangszeres játék vezet be, melyet drámai, moll fordulatokban gazdag kórus követ, nyilván azért, hogy a rákövetkező Pleni sunt caeli szakasz gyors tempója és problémátlan C-dúr hangnem minél nagyobb ellentétként hasson.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyházzenei tanszékének erdélyi tanulmányi kirándulásáról

A tanszék harminc hallgatója és hat tanára szeptember 7-14. között tett tanulmányi látogatást Erdélyben. Az utazáson részt vett az MTA Zenetudományi Intézete népzenei kutatócsoportjának két munkatársa, Domokos Mária és Németh István is. Az út első állomása az Udvarhely széki *Szentegyházasszalu* volt, ahol csoportunk a helybeli Gyermekfilharmónia által létrehozott és fenntartott Múzeum-szállóban kapott két napot át szállást és szeretetteljes ellátást.

A tanulmányi program első részeként a szeptember 8-i Kisboldogasszony-búcsún *Lövete* élő népénekhagyományából kaphattunk ízelítőt. A délelőtti nagymisé — melyet a zsúfolásig megtelt templomban Bálint Lajos nyugalmazott gyulafehérvári érsek celebrált — egy hagyományos somlyói búcsus ének mellett többek között felhangzott a középkori eredetű magyar *Te Deum* is. Ennél is jelentőségű volt, hogy délután 3 órakor a helyi hagyományban máig fennmaradt magyar nyelvű nagyvecsernyén vehettünk részt, majd a szentegyházasszalu virrasztási szokásokkal, énekekkel ismerkedhettünk meg. Az utóbbit nemcsak a virrasztók gyűjtési körülmények közötti „kikérdezése” jelentette, hanem hallhattunk halott melletti siratást is, mely tíz „hivatásos” sirató férfi ajkán hang-

zott fel. Hétfőn délelőtt a lövétei templomban hallgattunk énekeseket, akik a Kájoni-kancionáléból ismert, a hagyományban megőrzött népének-anyagot szólaltatták meg.

A csoport hétfő délután *Kolozsvárra* utazott, ahol kedd reggel bekapcsolódott annak a már hétfő reggel megkezdődött kántortovábbképzőnek a munkájába, melyet a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekiség rendezett kötelező jelleggel — *Gál Alajos* fősperes és *Geréd Vilmos* kántor szervezésében — főállású kántorainak. A program reggelente 1/2 8 órakor a Szent Mihály-templomban kezdődött közös szentmisével. A reggeli után, 9 órától előadásokat hallhattak a résztvevők; kedden *Dobszay Lászlót* (A zene a liturgiában — történeti áttekintés), kedd délután *Angi Istvánt* (Tragikum és fenség az egyházzeneben), szerdán *Barsi Balázst* (A nagyhét liturgiája), csütörtökön *Ferenczi Ilonát* (Az új „Protestáns Gradual” forrásai és anyaga) valamint *Szendrei Jankát* (Az erdélyi népénekhagyományról), végül pénteken *Kallós Zoltánt* (Erdélyi karácsonyi énekes népszokások, dokumentumfilm a csángókról „Templom és iskola” címmel), *Dobszay Lászlót* (A nagyhét liturgiája — összefoglalás) és *Enyedi Pált* (Az organista a liturgiában).